

Izvještaj o učešću delegacije Ministarstva finansija, na čelu sa ministrom Novicom Vukovićem, na redovnim Godišnjim sastancima Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Grupacije Svjetske banke (GSB), 21 – 26. oktobra 2024. godine, Vašington – SAD

Delegacija Ministarstva finansija, predvođena ministrom Novicom Vukovićem, učestvovala je na redovnim Godišnjim sastancima Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Grupacije Svjetske banke (GSB), koji se u periodu od 21. do 26. oktobra tekuće godine održali u Vašingtonu - SAD.

Godišnji sastanci Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Grupacije Svjetske banke (GSB) predstavljaju događaj koji tradicionalno okuplja svjetske lidere iz oblasti finansija, guvernera centralnih banaka, ministre finansija, parlamentarce, rukovodioce privatnog sektora, predstavnike organizacija civilnog društva i akademskih radnika, i predstavljaju priliku za diskusiju na najznačajnije teme iz domena makroekonomske, fiskalne i monetarne politike, kako u globalnom kontekstu, tako i na planu nacionalnih ekonomskih sistema. Izgledi ekonomskog rasta, uticaji klimatskih promjena, aktuelni privredni izazovi, smanjenje siromaštva, međunarodni ekonomski razvoj i finansije, izgradnja ljudskog kapitala i jačanje otpornosti, samo su neke od tema o kojima su učesnici ovogodišnjih sastanaka diskutovali.

Shodno agendi:

1. U okviru posjete Sjedinjenim Američkim Državama, delegacija Ministarstva finansija, na čelu sa ministrom Vukovićem, u kontinuitetu se sastajala sa najvećim svjetskim finansijskim institucijama. Na poziv vodećih investicionih banaka, ministar Vuković, zajedno sa saradnicima, učestvovao je na "Small Talks Symposiumu", tokom kojeg je prezentovao veliki investicioni i razvojni potencijal Crne Gore i informisao o naporima koje čini Vlada Crne Gore, na ubrzanom evropskom putu, sa akcentom na odgovorno upravljanje javnim finansijama. Delegacija Crne Gore, tokom pomenutog simpozijuma, razgovarala je sa više od dvadeset investitora, koji su pokazali interesovanje za ulaganje u našu državu.

Ministar Vuković, tom prilikom, poručio je da Crna Gora želi da, kroz inkluzivnost, uključi međunarodne kompanije, i podstakne ulaganje u sektore energetike, infrastrukture, odbrane, kao i u oblasti sajber bezbjednosti i digitalizacije.

Ministar je sagovornicima iz različitih privrednih sfera, kazao da je Vlada Crne Gore odlučna da investicioni ambijent države učini privlačnijim i pristupačnijim za razvojne projekte, čija će realizacija pozitivno uticati na bolji životni standard građana, snažniju privredu, ali i dugoročnu stabilnost javnih finansija.

Tokom boravka u SAD-u, tim Ministarstva finansija je posjetio i finansijske institucije i međunarodne investitore u Njujorku. Tako su, tokom konstruktivnih razgovora, sa predstavnicima investicionih banaka, globalnih penzionih fondova, osiguravajućih društava, kao i multilateralnih institucija za razvoj, predloženi prioritetni ciljevi Vlade Crne Gore, u kontekstu evropskih integracija i održavanja stabilnosti javnih finansija.

Sa respektabilnim sagovornicima, na međunarodnom nivou, razmijenjene su opservacije o kretanjima na tržištima, kada je riječ o kamatnim stopama i valutama u aktuelnom kontekstu geopolitičkih desavanja i izbora u SAD-u.

Povratni impuls koji je dat od strane predstavnika uspješnih međunarodnih kompanija govori da su zainteresovani za ulaganja u Crnu Goru, a Ministarstvo finansija nastaviće da održava dijalog sa potencijalnim ulagačima, informišući ih o daljim koracima na planu jačanja nacionalne ekonomije i povoljnijeg poslovnog ambijenta, kao i suzbijanju sive ekonomije i realizaciji ambicioznih infrastrukturnih projekata.

Lazard Asset Management, Morgan Stanley Investment Management, T-row, Fidelity Management & Research LLC, Artisan Partners, Massachusetts Financial Services, Barings, Neuberger Berman, Maserete Capital samo su neke od kompanija sa čijim se visokim predstavnicima sastao tim Ministarstva finansija u okviru Godišnjih sastanaka Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke. Kada je riječ o bankarskom sektoru razgovarano je sa predstavnicima: **Societe Generale, Santander bank, MUFG, JBIC, Bank of Amerika, Intesa Bank i Raifaissen Bank.**

2. Delegacija Crne Gore koju su predvodili ministar finansija Novica Vuković i guvernerka Centralne banke Crne Gore dr Irena Radović, u okviru redovnih godišnjih sastanaka Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke, imala je više sastanaka sa visokim zvaničnicima MMF-a – zamjenikom generalne direktorice **Bo Lijem**, direktorom Sektora za Evropu **Alfredom Kamerom**, izvršnim direktorom Belgijsko-holandske konstituce **Polom Hilbersom** i njegovim zamjenikom **Lukom Dreseom** i šefom misije MMF-a za Crnu Goru **Srikantom Sešadrijem**. Sastanku sa rukovodstvom Belgijsko-holandske konstituce prisustvovali su i **Jeroen Klik** i **Marniks van Rij**, koji će preuzeti funkcije izvršnog direktora Konstituce i njegovog zamjenika.

Ministar Vuković saopštio je da Vlada Crne Gore, zajedno sa međunarodnim partnerima, kontinuirano sprovodi važne reforme i radi na finansiranju razvojnih projekata, naglasivši da će cilj u narednom periodu biti dugoročna održivost javnih finansija, kroz dalje učvršćivanje makroekonomske stabilnosti i kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta, kao i dinamiziranje ekonomskog rasta i snaženje potencijala naplate budžetskih prihoda. Sagovornicima je predočio i da je plan Ministarstva finansija da do kraja ove godine implementira novu Srednjoročnu strategiju upravljanja dugom 2025-2027, na čemu se već radi na bazi smjernica i tehničke podrške eksperata MMF-a. Kako je kazao, fokus strategije biće na smanjenju rizika refinansiranja i daljeg ujednačavanja profila ročnosti u srednjem roku. Takođe je informisao da je, na inicijativu Ministarstva finansija, Vlada dala saglasnost za uvećanje kvote Crne Gore u MMF-u, koja će porasti sa 60,5 miliona SPV-a na 90,8 miliona SPV-a. Ministar Vuković zahvalio je na kontinuiranoj tehničkoj podršci koju Crna Gora dobija od MMF-a u dijelu upravljanja državnim preduzećima, makroekonomske politike, upravljanja prihodima i potrošnjom, makroekonomske i finansijske statistike, analize i upravljanja dugom.

Tim Ministarstva finansija se sastao i sa **Erom Dabla - Norris**, zamjenicom direktora Sektora za fiskalne poslove (FAD), sa kojima Ministarstvo finansija ima intenzivnu saradnju u cilju

unaprjeđenja upravljanja državnim preduzećima i jačanja kapaciteta za analizu i izvještavanje o fiskalnim rizicima koji proizilaze iz sektora državnih preduzeća.

Tokom trećeg dana boravka u Vašingtonu, delegacija Crne Gore je učestvovala i na Godišnjem plenarnom sastanku, na kome je izlaganje imala **Kristalina Georgijeva**, generalna direktorica MMF-a, koja je istakla da su ključni budući zadaci izgradnja fiskalnih rezervi, investiranje u ekonomski rast i borba sa globalnim izazovima. MMF takođe upozorava na rizike koje donosi geopolitička fragmentacija, te predlaže multilateralnu saradnju kao sredstvo za smanjenje troškova klimatskih promjena i ubrzanje tranzicije ka zelenoj ekonomiji.

3. Nakon što je Crna Gora ispunila zahtjevne reforme, zajednički dogovorene sa Svjetskom bankom, u ime Vlade Crne Gore, ministar finansija, Novica Vuković je sa ovom institucijom potpisao Ugovor o Zajmu za razvojne politike, tzv. DPL aranžman u ukupnom iznosu od 80 miliona eura. Ovo je veliki i značajan korak za Crnu Goru u ostavarivanju naše vizije jačanja ekonomskog rasta i obezbjeđivanja dugoročne stabilnosti naše države.

On je kazao da ovakav aranžman sa kredibilnim partnerom, kakav je Svjetska banka, odražava potvrdu i podršku naporima Vlade Crne Gore u jačanju fiskalne discipline i podsticanju zelenog i održivog razvoja.

DPL (Development Policy Loan) je finansijski instrument koji SB pruža zemljama u cilju podrške sprovođenju političkih i institucionalnih reformi, u oblastima kao što su ekonomski menadžment, upravljanje javnim sektorom, ljudski razvoj, infrastruktura i zaštita životne sredine. Cilj ovog tipa kreditnog aranžmana je stvaranje uslova za održiv razvoj i rast i smanjenje siromaštva. Za razliku od tradicionalnih investicionih zajmova, DPL aranžmani se isplaćuju na osnovu sprovođenja specifičnih mjera politike i reformi, a ne na osnovu završetka fizičkih investicija.

Neki od ključnih postignuća koje je SB prepoznala kod Crne Gore odnose se na smanjenje javnog duga, kao rezultat fiskalnih reformi i pažljivog upravljanja budžetom, što je povećalo povjerenje međunarodnih finansijskih institucija u održivost crnogorske ekonomije. Ministarstvo finansija je ukazalo da je uspostavljena fiskalna disciplina kroz reforme poput ukidanja doprinosa za zdravstveno osiguranje i uvođenje progresivnog poreza na dohodak, što je istovremeno povećalo prihode i smanjilo fiskalne rizike. Posebna pažnja je posvećana održivom razvoju i ekološkim reformama. Svjetska banka je prepoznala napore Crne Gore u postizanju napretka na putu ka članstvu u Evropskoj uniji, posebno u reformama u oblasti pravosuđa i borbi protiv korupcije.

Pregovori o navedenom kreditnom aranžmanu sa Svjetskom bankom započeti su prije tri godine, ali su zahvaljujući naporima Ministarstva finansija u posljednjih nekoliko mjeseci ispunjene sve dogovorene reforme, a koje se odnose prevashodno na jačanje fiskalne discipline i podsticanje zelenog i održivog razvoja. Kao preduslov aranžamanu, Crna Gora je morala da ispuni niz kriterijuma i sprovede ključne reforme koje se odnose na povećanje fiskalnih prihoda i jačanje fiskalne discipline, kontrolu farmaceutskih troškova, poboljšanje upravljanja državnim preduzećima, unaprjeđenje upravljanja otpadom, održivo upravljanje šumama i podršku obnovljivim izvorima energije.

S tim u vezi, usvojene su izmjene Zakona o akcizama, uključujući povećanje minimalne akcize na duvan i uvođenje akciza na proizvode od šećera, kakaia i sladoleda i na negazirana pića sa dodatkom šećera, kao i izmjene Zakona o igrama na sreću, kako bi se povećale naknade za

koncesionare onlajn igara na sreću. Takođe, Crna Gora je povećala učestalost revizije Pozitivne liste lijekova (koja obuhvata generičke lijekove) kako bi se smanjili troškovi u zdravstvu i uvela obaveza objavljivanja obrazloženja za donošenje odluka o uključivanju ili isključivanju lijekova sa pozitivne liste na sajtu Ministarstva zdravlja.

U dijelu jačanja fiskalne discipline preduslov je bio uspostavljanje nezavisnog Fiskalnog savjeta koji će nadzirati sprovođenje fiskalnih pravila i ocjenjivati održivost fiskalne politike, dok je u cilju poboljšanja upravljanja državnim preduzećima uspostavljen registar tih preduzeća koji sadrži detaljne informacije o njihovim finansijskim performansama, a lista preduzeća objavljena je na sajtu Ministarstva finansija.

Crna Gora je donijela i novi Zakon o upravljanju otpadom, koji uključuje uvođenje sistema proširene odgovornosti proizvođača i zabranu određenih jednokratnih plastičnih proizvoda, kao i novi Zakon o šumama, sa ciljem unaprjeđenja održivog upravljanja šumama i razvoja drvne industrije. Snažnija podrška obnovljivim izvorima energije iskazana je usvajanjem Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora, kako bi se, između ostalog, omogućilo sprovođenje aukcija za kapacitete obnovljive energije.

Navedeni uslovi, koje je Crna Gora uspješno ispunila, ključni su dio reformi koje SB podržava u okviru šireg programa jačanja fiskalne održivosti i održivog razvoja u Crnoj Gori. Ispunjenje ovako složenih reformi pokazuje punu posvećenost Crne Gore postizanju dugoročne ekonomske stabilnosti i održivosti.

Ministar Vuković je poručio i da su aranžman sa Svjetskom bankom podržale **AFD** (Francuska agencija za razvoj) i **OPEC** Fond za međunarodni razvoj, sa kojima su završeni pregovori o zajmovima od po 50 miliona eura, po povoljnijim uslovima od tržišnih, kako sa stanovišta ročnosti, tako i sa stanovišta visine kamatne stope, te se potpisivanje tih aranžmana može očekivati u narednim danima.

4. Delegacija Crne Gore, koju su predvodili ministar finansija Novica Vuković i guvernerka Centralne banke Crne Gore dr Irena Radović, tokom godišnjeg zasjedanja MMF-a i Svjetske banke, susrela se sa visokim zvaničnicima Svjetske banke - **Antonellom Bassani**, potpredsjednicom za Evropu i Centralnu Aziju i **Eugenom Rhuggenaathom**, izvršnim direktorom.

Tom prilikom, ministar Vuković poručio je da Vlada ostaje fokusirana na sprovođenje širokog spektra reformskih mjera i zakona kako bi se stvorio institucionalni okvir za ispunjavanje preostalih poglavlja za pristupanje Evropskoj uniji. Naglasivši važnost usvojenog Partnerskog okvira za Crnu Goru za period 2025-2029 u iznosu od 350 miliona dolara, a koji je u skladu sa težnjama zemlje sa inkluzivnim rastom, zelenom ekonomijom, snažnim upravljanjem i napretkom ka integraciji Crne Gore u EU, ministar Vuković zahvalio je predstavnicima SB na kontinuiranoj partnerskoj podršci.

Ministar Vuković poručio je da će dalja ulaganja u obnovljive izvore energije i infrastrukturu, ojačati poziciju Crne Gore kao regionalnog energetskog čvorišta i njeno vodeće mjesto u Evropi po učešću u proizvodnji energije iz energije vjetra. Ministar je naglasio da se intenzivno radi na proširivanju privredne i izvozne osnove Crne Gore, kao i omogućavanju dodatnih priliva SDI, što će uticati i na ubrzanje našeg integracionog puta.

U kontekstu saradnje sa Svjetskom bankom, ministar Vuković akcentovao je zajednički projekat Reforme poreske uprave (RARP), koji se finansira u ukupnom iznosu od 18,8 miliona eura i predstavlja jedan od najznačajnijih projekata u ovom trenutku u oblasti unaprjeđenja i reforme javnih finansija. Saopštio je da će ovaj projekat pomoći smanjenju sive ekonomije i budžetskog deficita, ali i podizanju svijesti građana o važnosti uzimanja računa i boljoj kontroli komercijalnih transakcija između poreskih obveznika.

Delegaciju Ministarstva finansija pored ministra Novice Vukovića, činile su i državna sekretarka, Milica Adžić, državna sekretarka Jovana Nišavić, generalni direktor Direktorata za državni budžet, Bojan Paunović, generalna direktorica Direktorata za poreski i carinski sistem, Biljana Peranović i šefica Kabineta, Jovana Bojić.

Troškove puta i boravka delegacije u Njujorku i Vašingtonu snosilo je Ministarstvo finansija.